

„Pod oknom“ ima tu že ime trozveze „Flejšman-Ipavec-Nolli“, vendar se povzdiguje v tej varijanti komaj čez prvotno Flejšmanovo skladbo. V učinkoviti *Za jč evi* „Poputnici Nikole Jurišića“, po kateri bodo naši pevovodje radi segali, se nahaja na strani 55. v 11. in 15., na strani 56. v 3. in 7. taktu slabo glaseče se pomikanje glasov (kvinte med prvim tenorjem in prvim basom, hkratu tudi med drugim tenorjem in drugim basom). Prav čeden in hvaležen zbor je Hudovernikova „Naša zvezda“. Neprijetni disonanci v 29. taktu (h, c, d) se bode lahko izogibati. (Bariton naj poje na pr. v harmoniji nahajajoči se *a* že na prvi četrtniki.) Kadenca bi bila pravilna, če bi pela prvi in drugi bas v 19. taktu na četrti osminki namesto *h*, oziroma *g : a*. (Trizvok druge stopnje po kvartsekt-akordu ni več na mestu.) Zbore štev. 30., 31. in 32. bi bilo po mojem mnenju kot produkte bolj ali manj plitvega diletantizma bolje izpustiti.

O drugih, tukaj ne omenjenih zborih nimam nič posebnega poročati. Oni se drže večinoma zlatega srednjega pota: takorekoč Šmarna gora, Sv. Katarina — par pobožnih stvaric je namreč tudi vmes — proti triglavski višini Lajovičeve umetnosti. S to sestavo programa bo vsem ustrezno: nedeljskim izletnikom en masse in turistom-strokovnjakom, ki zasledujejo samotne kozje poti in se solnčijo radi v ostrem, svežem zraku onih višin, ki so že bližje blaženim nebesom božje, svete umetnosti.

Precejšnje število tiskovnih pomot si bode lahko vsakdo sam popravil. Kot ne takoj očitno je vredno omeniti napako na strani 64., kjer mora v 66. taktu v sologlasu stati pač *cis* namesto *d*; na strani 61. pa morata v prvih treh sistemih biti predpisana dva križca.

S tem je recenzent dovršil svoje krvavo delo. Kritiki pa dostavlja: Za piko-lovce in pedante ni ustvarjena naša svobodna umetnost. Ne dajte se motiti po izrečenih pripombah, katerih recenzent ni smel zamolčati! Uživajte to muziko v krepkih, polnih požirkih! Potem sploh ne boste čutili onih par trpkih kapljic, ki so na dnu tega lepega keliha, ki ga vam ponuja „Glasbena Matica“. Hvala Bogu, da tudi podpisane ni samo recenzent, temveč da zna tudi on uživati, ko položi pero na mizo in se usede k instrumentu.

Dr. Gojmir Krek.

Na zawsze! Drama v štirih dejanjih, spisal Lucyan Rydel. Dne 6. februarja se je igrala prvič v narodnem gledišču v Pragi z velikim uspehom drama mladega poljskega pisatelja Rydela „Za vedno!“ Dejanje ji je zajeto iz dobe po nesrečni poljski vstaji iz l. 1863., ko je moral marsikak Poljak plačati svojo ljubezen do domovine s prognanstvom v Sibirijo. Eno izmed neštevilnih pretresljivih tragedij, ki so se vršile po tej vstaji, nam slika Rydel v prekrasni drami. — Roman, ki se je tudi udeležil zadnje vstaje, je prognan v Sibirijo; doma ostavi stare roditelje in svojo nevesto Marijo, ki vidi v svojem ženinu junaka, ovenčanega s slavo. Kar pride iz Sibirije vest, da je Roman padel pri nekem upor. Oče njegov umrje žalosti, mati v stiski proda posestvo Zdislavu; le-ta zasnubi Marijo, ki se dolgo brani, a mu končno na silno prigovarjanje svoje matere poda roko v zakon, dasi ga ne ljubi, kar mu tudi odkrito pove. Zdislav živi z Marijo na nekdanjem posestvu

Romanovi štardar v upanju, da čas zacehi hudo rano njegove žene, toda zaman. Roman tudi po triletnem zatonu ni izginil iz srca Marijinega. Vest o Romanovi smrti po ni bila resnična; potrečilo se mu je utoči iz Sibirije, v temni noči približi na svoje nekdanje posestvo, kjer sedaj živi Marija z Zdislavom. Stara ljubezen zagodi s neposrečljivo silo. Moč njen vide, kako neznačen je v očeh svoje žene proti osebi, ki ga je nosila vedno v srcu in ki se je vrnil sedaj ovenčan s krono mučeništva.

Zam pravi o sebi:

Jaz slutil sem, da boj zaman je vsaki,
in nicem šel. — Ti vai pa čuda smela
pričakovati no, — neskušeni junaki,
prihazen nikna vid jim olemnela.

Jaz kmet sam, roka moja orje, seje
v to poljsko zemljo, služim nje svobodi
v drugačni smrti, — morda razumnije.
Kdo boljši je Poljak — naj Bog razsodi.

Marija se odloči raztrgati verige, ki jo teže, in iti, kamor jo kliče srce, z Romanom. V tem pridejo ruski vojaki, ki so zasledili beguna. Tu stori Zdislav junški čin, ponabi, da je Roman njegov tekmeč, in vidi v njem le moža, ki je tipična domovina in ki ga je treba rešiti. Skrije ga in se izroči sam vojakom, češ, da mu je pomagati utoči na njo. Mesto Romana odvedo njega v Sibirijo. Marija in Roman sta prosti, toda med obema je nastal že večji prepad, nego so bile zakonske vesti. Roman in Marija ne moreta sprejeti velike in plemenite žrtve Zdislavove, oboje čuti, da sta sedaj ločena za vedno drug od drugega. Roman odide, da se ujeli in tako reči Zdislava. Pri slovesu z Marijo izgovori krašne besede:

Ljubezni naše vredna stvar edina
na zemlji je — nesrečna domovina.

Zdislav se vrne; ljubezen med njim in Marijo je nemogoča, to čutita oboje. Marija se sporni Romanovi besedi; domovina, delo za njo, ta naj bode odslej smoter njenega zakonskega življenja, to ju bode družilo in vezalo v bodočnosti.

Vpliv drame na gledalca je nepopisljiv, ne samo na Poljaka, ampak na sina vsakega razsvetljenega naroda. Tu ni nič umetnega, vse tako naravno in do srca segajoče. Ili čuda torej, da je češko občinstvo sprejelo dramo in avtorja, ki je bil navzočen pri premieri, z nepopisnim navdušenjem. V dobi blaziranosti in narodne mlačnosti daje ta drama človeku novih moči in sil. Značaji, ki nastopajo, so čisti in plemeniti, daci nasprotujoči, in simpatije naše so obenem na strani vseh.

Končno še par besed o pisatelju samem. Lucyan Rydel se je rodil l. 1870. v Krakovu, kjer je tudi doživljal pravo. Pozneje se je začel baviti z literaturo in umetnostjo, bil je v Parizu in Berlinu. Po vrnitvi v domovino se je oženil s preprosto veliko deklico (seko ženo poljskega slikarja Tetmajerja Włodzimira), s katero urečno živi blizu Krakova. Rydel spada med najboljše pisatelje novejšje poljske literature. Pisati je začel že pred dvajsetimi letom. Prvi dramatični poskusom („Z dobrega srca“, „Dien Izac“, „Mati“) se sicer pozna še vpliv Maeterlincka, toda kaže se že tudi njegov samostojni talent. Pri dramatičnem konkurzu l. Paderborskoga je dobila njegova dramatična pesem „Začarano kolo“ prvo darilo in Rydel

slikane, nego sezidane. Krepki, izraziti tehniki pa se pridružuje v čudovitem nasprotju nežna čutnost in nervozna lirika mnogih pokrajin, kakor izredno finih jensenskih krajelikov Rikarda Jakopiča (Ljubljana) ali pa idilskega Matije Jamé (Monakovo) čudovitih „Brez v megli“. Matevž Stnen, Ferdinand Vesel, Peter Žmitek so portretisti in figuraliki, Fran Berneker pa je kipar te skupine, ki se je poleg češkega „Manesa“ in poljske „Sztuke“ pojavila na jugu v boju za veliko moderno slovansko umetnost.“

I. R. Sever.

(Dalje prih.)

Med revijami

Izveštija S.-Peterburgskago slavjanskago blagotvoriteljnago občestva imajo v letošnji aprilski številki zopet nekaj prevodov slovenskih pesnikov, in sicer M. Vilharja „September“, Svetličiča „Tlennost“ (Minljivost) in Zupančiča „Albertina. Sonet“, vse iz peresa N. Noviča.

Dr. —ić

„Slavjanskij Věk“ je objavil v aprilski številki t. l. N. Noviča prevod naše himne, Jenkove „Naprej zastava“, ki se glasi v ruskem prevodu:

Vpered!

Vpered! V grudi — otvága,
vsja krovi vo mně kipit,
pust' ródině vo blágo
ružjě zagovorít!
Obnjálá menja rodnája,
a nevěsta dorogája,
govorila mně, rydája:
„Zděs' ostánsja, milyj moj!“
— Ty ostánsja s' mámoj vměstě,
ja ž' idú k' inój nevěstě:
slávě, ródině i čěsti,
rádi njihz idú ja v' boj!
Vpered! V grudi — otvága,
vsja krovi vo mně kipit;
pust' ródině vo blágo
ružjě zagovorít!

Dr. —ić.

Splošni pregled

† Zmaj Jovan Jovanović. Dne 14. junija je preminul v Kamenici v Sremu Nestor srbskih pesnikov, dr. Jovan Jovanović. Porojen l. 1833. v Novem Sadu, je bil najprej jurist, potem je študiral medicino ter je kot zdravnik izvrševal na raznih krajih svojo prakso. Ali Jovanovićev poglavitni poklic je bil pisateljski. Jovanović je znamenit kot lirik, satirik, prevoditelj iz tujih literatur, kot žurnalist in kot mla-

litografij odličnih rojakov nikakih primernih slik lastnega proizvoda v okras domačih in zlasti društvenih in šolskih prostorov. To je žalostna istina in umetniku moramo biti hvaležni, da nam je podal slike dveh najlepših točk naše naravnih krasot tako bogate domovine, ki bosta v istini krasili vsak salon. Skrajni čas je, da se zavedamo Slovenci tudi v tem pogledu ter vpoštevamo pri nakupovanju slik v prvi vrsti dela naših domačih umetnikov, ki imajo razen drugih tudi to prednost, da so mnogo cenejše nego reprodukcije inozemskih slikarjev, ki nam jih tako vsiljivo ponujajo židje z Dunaja in iz Budimpešte. — V svojem „Bledu“ slikar Germ ni stremil za bogvekako originalnostjo, ampak skušal je, da nam predloči ta „biser kranjske dežele“ od najlepše strani, kar je popolnoma v skladju s postranskim namenom, ki ga je imel pri svoji umetniški stvaritvi. Reprodukcijska je tribarvena in napravlja jako ugoden vtisk. Original „Bleda“ je kupila dežela Kranjska.

Velikost obeh gori navedenih slik je 50×32 cm, na kartonu 67×51 cm; cena na kartonu samem po 6 K, v rdečkastorjavem jelševem okviru s steklom brez kartona po 10 K, v takem okviru in na kartonu po 12 K, v vzorkovem okviru s steklom brez kartona po 12 K, na kartonu po 15 K. Dovolj se tudi plačevanje na obroke. Poština in zaboj se računata za lastni strošek, pošiljatev slike na kartonu in v zavitku s poštino 40 h. Naslov: Josip Germ, akad. slikar in učitelj risanja, Praga, Václavské nam. 10.

Splošni pregled

Dr. Vladimir Levec †. Dne 7. oktobra ob 11. uri zvečer je preminil po dolgotrajni, mučni bolezni dr. Vladimir Levec, profesor nemškega prava na vsučilišču v Freiburgu v Švici, niti 28 let star. Če je kaj tragičnega v življenju, je smrt mladega moža, ki je ves svoj skopo odmerjeni čas porabil v to, da bi razširil svoje duševno obzorje, pomnožil svoje znanje . . . moža, ki si je nagrmadil že zaklade učenosti, pa se mora ločiti s sveta v hipu, ko bi lahko poklonil slovstvu plodove svoje neutrudne pridnosti ter proslavil domovino, ki jo je iz vsega srca ljubil! Čudovito je, kaj vse je rajnik, ki ga prištevata tudi „Ljubljanski Žvon“ med svoje sodelavce, navzlic svoji mladosti že storil, in trpko je človeku pri srcu, ako pomisli, kaj vse bi bil še lahko dopolnil, pa je moral v hladno zemljo! Baš tam, kjer so nam tako redko sejane moči — na zgodovinskem polju, mori zadnja leta tako neusmiljeno smrt! Toda Rutar in Vrhovec sta lepšo dobo že preživel — Levec pa je imel skoro še vse pred sabo! . . . Časten spomin blagemu pokojniku!

Jugoslovanski almanah. V ponedeljek, dne 19. (6.) septembra t. l. so se sestali tedaj v Belgradu zbrani jugoslovanski književniki in umetniki na svojo prvo konferenco v dvorani hotela „Imperiala“. Razgovarjali so se o izdaji literarnega in umetniškega dela, da se ovekoveči prva jugoslovanska umetniška razstava ter da se ž njim položi temelj kulturni vzajemnosti Jugoslovancev.

Konferenca se je začela ob desetih dopoldne pod predsedstvom hrvaškega pisatelja g. Šandorja Gjalskega pl. Babića. Predsednik je predlagal, naj se ustanovi časopis, ne le almanah, ter naj se izdaje v vseh štirih jugoslovanskih narečjih, da se tako posamezna plemena čimbolj spoznavajo. Bolgar Todorov pa je bil mnenja, da bodimo zadovoljni z almanahom ter opustimo časopis, ki ga je težko osnovati; treba pa je v izložbeni odbor, ki naj se vzdrži tudi dalje za almanah, privzeti po

nekaj zastopnikov vsake narodnosti. Sprejelo se je nadalje po debati, naj se tiskajo književni doneski v jeziku tistega naroda, h kateremu pripada pisatelj, ter se izdajo skupaj v eni knjigi, ne kakor se je predlagalo, da bi se izdali štirje zvezki v štirih narečjih ter bi se prevajalo iz enega jezika v drugi. Sklenilo se je tudi, da se izdajo umetniške reprodukcije in literarni del skupaj, ne ločeno, kakor je mislil zastopnik ministrstva, ki je izjavil, da bo izdajo drage volje podpirala vlada. Po daljšem razpravljanju o podrobnostih, o katerih so govorili zastopniki različnih narodov, se je izvolil na predlog g. Pavla Popovića odbor umetnikov in književnikov, ki prevzamejo (umetniki za umetnost, književniki za literaturo) skrb za doneske v jugoslovanski almanah. Izvoljeni so bili sledeči gg.: od Srbov: umetniki gg. Gj. Jovanović, P. Vučetić, R. Vukanović in književnika gg. J. Dučić ter J. Skerlić; od Bolgarov: umetniki gg. I. Angelov, S. Mrtvička, N. Mihajlov in književnika gg. A. Protić in P. Todorov; od Hrvatov: umetnika gg. Frangeš in R. Valdec ter književnika gg. Gjalski in M. Nikolić; od Slovencev: umetniki gg. A. Šantel, J. Germ, R. Jakopič in književniki gg. A. Gaber, J. Regali in F. Govekar. Sprejela se je poleg tega sledeča resolucija: „Književniki in umetniki slovenski, bolgarski, hrvaški in sbrski so sklenili na konferenci dne 6. (19.) septembra, da v spomin početka jugoslovanske umetniške in književne vzajemnosti izdado skupni almanah s sodelovanjem književnikov in umetnikov jugoslovanskih“.

Na drugi konferenci v torek, dne 20. (7.) septembra, ki se je vršila ob devetih dopoldne v istem hotelu zopet pod predsedstvom Šandorja Gjalskega, je bil zopet časopis na razgovoru, ali zopet se je izjavil zbor le za almanah, ki naj mu pripravi pot. Določil se je rok, v katerem naj se almanah izda, namreč 1. januar 1905. G. Nikolić je priporočal, naj se določi tudi obseg almanaha ter odmeri vsaki narodnosti maksimalno število pol. Poudarjal je, naj ne bodo posamezni spisi predolgi in naj se sprejmejo le najboljše dela dobrih avtorjev. Da se dobe naročniki, je menil g. Nikolić, bi bilo dobro, če bi se dal v vse jugoslovanske liste poziv na publiko, ki naj ga podpišejo vsi člani celokupnega odbora. Končno je izjavil g. Nešić, član omladinskega odbora, da prevzame izložbeni odbor vse administrativne posle, istotako preskrbi tudi sredstva za izdajo; v vsem drugem pa bo postopal dogovorno z umetniki in književniki, ki so v ta namen izvoljeni. Naposled se je sklenilo izdati poseben proglas, ki ga naj sestavijo gg. Gjalski, Todorov, Govekar in Vasić in na katerega podlagi naj pozovejo lokalni odbori v Sofiji, Ljubljani, Zagrebu in Belgradu tamošnje književnike, da dpošljejo svoje doneske. Proglas se je že objavil v slovenskih dnevnikih.

J. R.-Sever.

Avdijenca jugoslovanskih književnikov in umetnikov pri srbskem kralju Petru I. Karagjorgjeviću. Umetniki in književniki jugoslovanski, ki so se mudili za časa kraljevskih svečanosti v mesecu septembru t. leta v Belgradu, so se dne 24. istega meseca poklonili venčanemu kralju Petru, nasledniku Dušana Silnega, v skupni avdijenci. Prvič je bilo zbranih toliko umetnikov in književnikov vseh jugoslovanskih narodov in prvič je bilo tudi, da je suverenski vladar počastil z oficijalnim sprejemom jugoslovansko umetnost kot tako — in radi tega, ker je to dejstvo historično, je treba, da ga ohranimo v spominu. Avdijenca se je vršila v soboto dne 24. septembra ob dvanajstih opoldne v novem konaku. Kraljeva sprejemnica je krasna dvorana, v katero ima kralj dohod iz svojega kabineta, na drugi strani pa vodijo vrata skozi tri dvorane na velik koridor, nad stopnicami, po katerih prihajajo došleci. Avdijence so se udeležili Slovenci: slikarja Jakopič in Germ, pisatelj

J. Regali - Sever in zastopnik „Vesne“ Ante Gaber; Hrvatje: kiparja Frangeš in Valdec, slikar Bužan, romančier Šandor Gjalski ter pesnika dr. Vidrič in dr. Tresić-Pavičić; Bolgari: ravnatelj drž. slik. šole v Sofiji Mrtvička, dvorni slikar Mihajlov, slikar Angelov in pisatelj Protić in Daskalov; končno Srbi izven kra ljevine: književniki Marko Car, Jovan Dučić in Šantić. Deputati so bili sprejeti z vsemi dvornimi častmi. Ko je šel kraljevi dvorni maršal iz sprejemnice, kjer stoji v kotu miza s soljo in kruhom v prekrasnem posodju, je vstopil kralj Peter I. v generalski uniformi. Pozdravil ga je Šandor-Gjalski v imenu vse deputacije z vznesenim govorom. Kralj se je zahvalil na posetu in nato šel k vsakemu deputatu posebej, da se mu je ta predstavil, na kar mu je kralj podal roko. Nato se je kralj počel prav ljubeznivo pogovarjati zdaj s tem, zdaj z onim. Izrazil se je, da je v umetniški izložbi tudi secesija zastopana, ter poudarjal, da je glavno, da umetnost ne zaide v šablone. Kralj je vprašal med drugim tudi, če se je kaj sklenilo za prihodnost na sestanku umetnikov in književnikov, na kar mu je Gjalski povedal, da se napravi vsaj vsako drugo leto po ena umetniška izložba v Belgradu, Sofiji, Ljubljani in Zagrebu, obenem pa se izda tudi almanah v vseh štirih jugoslovanskih narečjih. Nj. Veličanstvo je pripomnilo nato, da mi Slovani pač zasnujemo mnogo, toda malo izvršimo, da se ogrejemo kot železna peč, pa se prav tako hitro ohladimo. Kralj je opominjal tudi, naj bi se med seboj bolj spoznavali. Dočim se Srbi zanimajo za Francoze, Italijane in Nemce, niso doslej poznali Slovanov čisto nič, Hrvatov malo in celo z Bolgari so se gledali izza plota. Ko je deputacija obljubila, da bo v naprej sigurno drugače, ker je početek že storjen, je izrazilo Nj. Vel. še enkrat svojo najvišjo zadovoljnost radi poklonitve vseh jugoslovanskih umetnikov in književnikov ter odšlo v svoj kabinet. — Avdijenca je trajala do 1/2 popoldne.

x.

Umetniške štipendije je iznova razpisalo učno ministrstvo. Prošnje je vložiti do 1. marca 1905.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju je izdalo štirinajsto in petnajsto letno poročilo za šolski leti 1901/2 in 1902/3. Dohodkov je imelo društvo v šolskem letu 1901/2 K 4341.67, od katerih pripada K 60.— osnovni glavnici, ki je narasla na K 17.072.95; v šolskem letu 1902/3 pa je bilo vseh dohodkov K 5564.49, od katerih pripada K 220.— osnovni glavnici, ki je narasla na K 17.292.95. — Stroškov (podpore, pristojbine in upravni stroški) je bilo leta 1901/2 K 4581.61, v šolskem letu 1902/3 pa K 5569. — Leta 1901/2 je bilo vloženih 496 prošenj, od teh se jih je ugodno rešilo 435, leta 1902/3 pa vloženih 477, ugodno rešenih 426 prošenj. Po študijah je bilo med podpiranci leta 1901/2: juristov 30, filozofov 31, medicincev 3, tehnik 1, agronoma 2, učenci akademije upodablajočih umetnosti 4, tehnolog 1, ojnopomolog 1, konservatorist 1, učenec eksportne akademije 1, skupaj 75 podpirancev; v šolskem letu 1902/3 je bilo med podpiranci: 28 juristov, 30 filozofov, 2 medicince, 2 tehnika, 3 agronomi, 1 učenec upodablajočih umetnosti, 1 ojnopomolog, 1 učenec višje obrtne šole. — Po domovinstvu je bilo med podpiranci leta 1901/2: 41 Kranjcev, 23 Štajercev, 9 Primorcev, 2 Korošci; v šolskem letu 1902/3 pa je bilo: 41 Kranjcev, 17 Štajercev, 7 Primorcev, 3 Korošci. — V petnajstih letih je društvo razdelilo: **42.047.42** kron.

Darila sprejema I. društveni blagajnik gosp. dr. Klement Seshun, dvorni in sodni odvetnik na Dunaju, I., Singerstrasse 7.

Društvo toplo priporočamo v podporo!